

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi Tieliikelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä lokakuuta 2007 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Tieliikelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi (HE 92/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Kaisa Leena Välipirtti, liikenne- ja viestintäministeriö
- johtaja Pekka Timonen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- budjettineuvos Esko Tainio, valtiovarainministeriö
- johtaja Jukka Hirvelä, Tiehallinto
- tutkimuspäällikkö Juhani Pennanen, Kilpailuvirasto

- toimitusjohtaja Jukka Laaksovirta, talous- ja lakiasiaintoimittaja Petri Ruisaho, kehitysjohtaja Esko Pyykkönen ja talousjohtaja Pirkko Salminen, Tieliikelaitos Destia
- apulaisjohtaja Hilka Kostiainen ja linjanjohtaja Heikki Kammonen, Valtiokonttori
- johtaja Henrik Eklund, Lemminkäinen Oyj
- toimitusjohtaja Ilpo Jalasjoki, YIT Rakennus Oy
- pääluottamusmies Pentti Honkanen, JHL toimihenkilöt
- pääluottamusmies Raimo Pakarinen, JHL työntekijät
- pääluottamusmies Kimmo Laaksola, Palkansaajajärjestö Pardia ry
- yhdyskuntatekniikan päällikkö Jussi Kauppi, Suomen Kuntaliitto
- pääluottamusmies Pertti Niemi, YTN-Akava.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut

— Koillistie Määttä Oy.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Tieliikelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi.

Valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan Tieliikelaitoksen hallinnassa oleva omaisuus ja toiminta perustettavalle osakeyhtiölle, jonka toimialana olisi rakennusalan palvelutoiminta sekä tähän liittyvät palvelut ja tuotteet. Tieliikelaitoksen henkilöstö siirtyisi osakeyhtiön palvelukseen.

Samalla kumottaisiin Tieliikelaitoksesta annettu laki.

Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin.

Tiestön kunto tulevaisuudessa. Valiokunta kantaa huolta tiestön kunnosta tulevaisuudessa. Tielaitos jaettiin Tiehallinnoksi ja Tieliikelaitokseksi vuoden 2001 alussa, jolloin uudistuksen tarkoituksena oli sekä erottaa tienpidon tilaajan ja tuottajan roolit että avata tienpito kilpailulle. Valiokunta toteaa, että Tiehallinnolla on tienpidon tilaajana vastuu tiestön perus- ja hoitokunnosta, jonka taso määräytyy talousarviossa myönnettyjen varojen mukaan. Valiokunta onkin kantanut vakavaa huolta tiestön kunnosta hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2008 ja valtioneuvoston selonteosta valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2008—2011 antamissaan lausunnoissa¹ ja korostaa, että Tieliikelaitos Destian yhtiöittäminen ei saa vaikuttaa kielteisesti tiestön kunnolle eikä määrärahoihin asetettaviin vaatimuksiin.

Valtion omistus. Eduskunnassa on myös käsiteltävänä hallituksen esitys HE 80/2007 vp laiksi valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta, jossa säädetään siitä, millä edellytyksillä valtio voi luovuttaa määräysvaltaa, sekä täsmennetään mm. osakemyynteihin liittyviä säännöksiä. Esityksen mukaan tarvitaan aina eduskunnan suostumus, kun omistusta lasketaan joko alle 100 %:n tai alle 50 %:n. Nyt Tieliikelaitos Destiasta perustettavan yhtiön osakkeet ovat sataprosenttisesti valtion omistuksessa, ja näin ollen omistusta ei ehdotuksen mukaan voida laskea ilman eduskunnan suostumusta.

Omavaraisuusaste. Hallituksen esityksessä todetaan, että osakeyhtiön omavaraisuusaste olisi arviolta 32 prosenttia. Lopullisesti omavaraisuusaste määräytyy kuitenkin vasta vuoden 2007 lopulla laadittavan välitilinpäätöksen perusteella, jolloin apportiomaisuus arvioidaan.

Yhtiöittäminen aiheuttaa yhtiölle lisäeläkevastuun, jonka määräksi arvioidaan enintään 36 miljoonaa euroa. Hallituksen esityksen mukaan yhtiölle ei ole tarkoitus myöntää erillisrahoitusta lisäeläkevastuun kattamiseen, vaan yhtiö hankkii lisäeläketurvan ryhmäeläkevakuutuksena vakuutuslaitoksilta kilpailuttamalla. Asiantuntijakuulemisessa Valtiokonttori on tuonut esiin, että perustettavan yhtiön vastuiden arvioidaan olevan noin 7 miljoonaa euroa suuremmat kuin hallituksen esityksen laatimisen aikoihin arvioitiin.

Valtion tapaturmakorvausjärjestelmässä Tieliikelaitos Destialta yhtiöittämisen jälkeen perittävien korvausvastuiden suuruus on Valtiokonttorin viimeisten arvioiden mukaan noin miljoonaa euroa. Perittävät vastuut koostuvat liikelaitosaikana sattuneiden vahinkojen perusteella maksettavien tapaturmaeläkkeiden tulevista suorituksista. Valtion liikennevahinkojärjestelmässä sen sijaan eläkkeeseen todennäköisesti johtavaa vahinkoa ei Valtiokonttorin mukaan ole tiedossa, eikä perittävää siten olisi.

Valtion eläkelain vuonna 2005 tapahtunut, työkyvyttömyyseläkettä koskenut uudistus on tuonut mukanaan sellaisen lisäpiirteen, että työnantaja on osittain vastuussa sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, joka saattaa alkaa vasta yli kaksi vuotta työsuhteen päättymisen jälkeen. Näin ollen Tieliikelaitos Destiakin on vastuussa niistä työkyvyttömyyseläkkeistä, joissa tuleva aika perustuu liikelaitosaikana karttuneisiin eläkeoikeuksiin, mutta jotka alkavat vuosina 2008—2010. Näistä Destialle kohdistettavia kustannuksia Valtiokonttori arvioi syntyvän yhteensä noin 6 miljoonaa euroa vuosina 2009—2011.

Valiokunta kantaa huolta siitä, että omavaraisuusaste saattaa näiden lisärasitusten kautta las-

¹ LiVL 9/2007 vp — HE 62/2007 vp ja LiVL 3/2007 vp — VNS 1/2007 vp

kea vielä hallituksen esityksessä mainitun 32 prosentin alle, ja katsoo, että esityksen laatimisen jälkeen esille tulevia tai tulleet eläkevastuita ei tule saattaa rasittamaan perustettavan yhtiön tasetta. Valiokunnan tietoon on myös saatettu, että valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksosaston kannan mukaan perustettavan yhtiön omavaraisuutta ei voida tässä vaiheessa heikentää tämän suuruusluokan lisärasitteella. Valiokunta toteaa tyytyväisyydellä, että tässä tilanteessa Valtiokonttori ei enää vaadi tätä koskevaa lisäystä lakiin, vaikka kyseinen vastuuerä muutoin tulisikin pääomittaa ja siirtää yhtiön taaseeseen.

Valiokunta kantaa huolta uuden yhtiön selviämisestä jo nyt hyvin kilpailluilla markkinoilla. Tämän vuoksi valiokunta katsoo, että siirtyvän henkilöstön eläkevastuiden ei tule rasittaa uuden yhtiön omavaraisuusastetta enempää kuin on välttämätöntä. Valiokunta katsookin, että valtion tulee osallistua siirtyvälle henkilöstölle ryhmäeläkevakuutuksena vakuutuslaitoksilta hankittavan lisäeläketurvan maksamiseen. Tämä toimenpide tulee kuitenkin toteuttaa kilpailuneutraliteetti huomioon ottaen ja siten, että siitä ei aiheudu ongelmia uuden yhtiön toiminnalle ja kehitykselle. Valtiovarainministeriöstä saadun tiedon mukaan tämä onkin hoidettavissa uutta yhtiötä perustettaessa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa lausumaa siitä, että valtion tulee osallistua siirtyvälle henkilöstölle ryhmäeläkevakuutuksena vakuutuslaitoksilta hankittavan lisäeläketurvan maksamiseen (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Valiokunta on tämän lisäksi huolissaan siitä, miten pitkiä urakoita arvioidaan tilinpäätöksessä, ja siitä, ettei yhtiön omavaraisuusaste laske alle 30 %:n.

Henkilöstön asema. Valiokunta on kantanut huolta Tielaitoksen henkilökunnan asemasta tie-

laitosuudistuksen yhteydessä. Liikkeenluovutussäännökset eivät tule sovellettavaksi Tieliikelaitos Destian yhtiöittämiseen, koska ei ole kysymys kahden yhtiön välisestä oikeustoimesta. Hallituksen esityksen mukaan eläkeratkaisua lukuun ottamatta yhtiöittäminen ei aiheuttaisi muutoksia palvelussuhteen ehtoihin. Valiokunta edellyttää, että hankittavan eläkevakuutuksen ehtojen tulee vastata täysin voimassa olevia eläke-etuuksia (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*). Valiokunnan saaman tiedon mukaan ehdotetut järjestelyt vastaavat hyvin yhtiöittämiselle esitettäviä vaatimuksia, ja valiokunta korostaakin, että asiantuntijakuulemisen yhteydessä henkilöstöjärjestöt eivät ole vastustaneet yhtiöittämistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että valtio mahdollisimman suuressa määrin osallistuu siirtyvälle henkilöstölle ryhmäeläkevakuutuksena vakuutuslaitoksilta hankittavan lisäeläketurvan maksamiseen.*
2. *Eduskunta edellyttää, että siirtyvälle henkilöstölle hankittavan eläkevakuutuksen ehtojen tulee vastata täysin voimassa olevia eläke-etuuksia.*

LiVM 10/2007 vp — HE 92/2007 vp

Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Martti Korhonen /vas	Lyly Rajala /kok
vpj.	Saara Karhu /sd	Tero Rönni /sd
jäs.	Marko Asell /sd	Pertti Salovaara /kesk
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Janne Seurujärvi /kesk
	Leena Harkimo /kok	Johanna Sumuvuori /vihr
	Mats Nylund /r	Ilkka Viljanen /kok
	Reijo Paajanen /kok	Anne-Mari Virolainen /kok
	Markku Pakkanen /kesk	vjäs. Lauri Oinonen /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.